

ברגע של התעלות חשבתי לעצמי: אם הייתי צריך לכתוב מניפסט חף מכול אפולוגטיקה, חדרור אמונה, חסר פחד מפאתוס ונקי מכול מירכאות וסוגריים אירוניים, מה הייתי כותב -

המניפסט המשיחי למען דו-לאומיות

מנשר זה נכתב מהצד היהודי של המתרס החוצץ בינינו לבין שכננו מתוך תקווה שביום הניצחון החומה תכותת לסולם לעליית מעלה, ואז נוכל לנשום יחדיו אוויר פסגות.

אנו אנשי התקווה הגדולה מבינים שרגע זה בהיסטוריה המקומית של פלסטין/ישראל דורש שינוי רדיקלי במבני החשיבה והתודעה של העמים כדי להביא גאולה למקום ויושביו. במקום לבטל את תפקידן ההיסטורי המרכזי של תנועות השחרור היהודית והפלסטינית כאחת יש לפעול להחזרתן של העוצמות האמנציפטוריות שפעמו בליבתן.

אנו מאמינים שכול עוד הפתרון יופיע ככוח חלש, כלומר פשרה וההתנגדות תופיע ככוח חזק, כלומר אמונה כול הצעה לפתרון מדיני היא חסרת תכלית, כי ככול שהיא תתקרב להגשמתה כך תאי ההתנגדות לה ילכו ויגברו. במשוואת הכוחות, מקדם ההתנגדות יעלה על מקדם הפתרון עד אין סוף, ולכן תחושה של פשרה מתקרבת אינה אלא אות לאסון מתהווה.

חדורי אמונה עלינו לפעול למען המטרה.

הציונות שהופיע במפתיע בפלסטינה א"י בתחילת המאה העשרים אינה רק תנועה קולוניאליסטית כמו שהאנטי ציוני טוען, ואף אינה רק תנועה אמנציפטורית כמו שהציוני הדוגמאטי טוען. היא תנועה שהכילה עוצמות של שחרור משיחי לצד אינטרסים קולוניאליים. הפוסט ציוני הוא הישראלי המפוכח המזהה את הסתירה הפנימית בעמדה הציונית. הפוסט ציוני פועל, או מוטב אינו פועל, מעמדה ניהילסטית או למזער ספקנית. הוא בז לאלמנט המשיחי המשחרר שהניע את הציונות מתחילת דרכה, ורואה בעוצמה המשיחית את אם כול הצרות כולן. אנו מאמינים שאין זו השעה לניהיליזם. יש להשהות את הספק גם אם האמת מכילה אותו או לחילופין להעניק לספק מעמד של אמת ששווה לצאת לקרב למענה.

אנו קוראים לתושבי הארץ לזהות את התנועה הציונית כחוק האב שכביכול נרצח על ידי הישראלי החדש, אך הוא יונק את כוחו מגעוועים, הערצה ואשמה כלפי האב המת. כול ניסיון להתנגד לחוק האב בהופעתו כהקצנה האלימה של הציונות רק מחזק אותו. רציחתו החוזרת-ונשנית של האב מצווה לו חיים מחודשים, ועל כן היא בגדר ציות לחוקו. לכן אל לנו להעריך את חוק האב, אך בה-במידה עלינו להימנע מן הניסיון להרוס אותו. תחת זאת עלינו לשנות את יחסינו אליו ואת תפיסתנו אותו, ועל ידי כך לשנות אותו עצמו. יש לחזק אותו באזור הארוס או האנרגיה החיובית שלו, ולסרסו מהיסודות הכוחניים שלו. במילים אחרות, יש לחזק את כוחו ולבטל את כוחנותו.

אנו קוראים להרחיב את מושג האמנציפציה של התנועה הציונית שבאה לשחרר את היהודי מכבליו ולהחילו על יושבי הארץ כולה, או במילים אחרות לאחד את שתי תנועות השחרור הנפלאות הללו היהודית והפלסטינית לכוח משחרר משותף, שיקרא לכול יהודי העולם ולכול פלסטינאי העולם לאחד את כוחותיהם לשם בנייה של חברת מופת.

יש לשחרר את החשיבה המקומית מהדיכוטומיה האתנית המושלת בה. יש להחזיר את האמונה במהפכה שהחלה לפני כמאה שנה וזאת תוך כדי תיקונה. יש לנקות את הציונות מהאלמנטים הלאומנים שלה מבלי לוותר על הלהט המשיחי לשחרור, לחירות ולשוויון.

יש לפנות לימין הדתי האוהב את הארץ אהבה עזה ומתקשה לעזוב את ביתו לאחר שלושים שנה של התיישבות, ולהאמין לאהבתו הפונדמנטליסטית. יש לעודד אותו להרגיש מבעד לאהבתו-שלו לארץ את אהבתו של התושב המקומי לאדמתו, שנושל ממנה וגורש אל מחנות הפליטים, וזאת לאחר שלוש מאות שנה ויותר שבמהלכן הוא הוריו והוריו עבדו אותה באהבה ומסירות אין קץ. יש לקרוא לדתיים משני העמים להשתמש בכוח האמונה של הקוראן והתורה ולהעניק לנו מאמונתם ככול מי שנברא בצלם אלוהים, כלומר באדם באשר הוא אדם.

חדורי אמונה עלינו להתחיל לשנות את הגיאולוגיה הנפשית שלנו הרים צריכים לזוז ושברים סורים אפריקנים צריכים להתעצב מחדש.

במידה וטעינו ופיתרון מדיני יימצא במהרה, נתייצב תחת דגלו כאיש אחד. אך לפי שעה נמשיך לחתור למחוזותינו במסירות ובהתמדה של בנאים חרוצים, וזאת כדי למנוע את התרסקותו של בניין שנכון על יסודות חלשים ורעועים במיוחד.

בעזרת דיבור, פעולה ודיבור-פועל יש לחלץ ולחזק את היסודות המענגים ומחייבי החיים ממהפכות העבר ולדחות את דחף ההתענגות היהירות והחמדנות שאינה יודעת שובעה, שהוא דחף המוות המושרש בהן. שתי תנועות השחרור הלאומיות צריכות להתאחד כדי ליצור מקום חדש שיחצה את הגבולות הלאומיים וישמש מופת לעולם המערבי והערבי כאחד.

בואו נפתח יחד פתח בזמן ובמרחב, שהמשיח יוכל לבוא בו, נגייס אותו לשורותינו ונאמר אמן

הרהורים על ביאת המשיח

“אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח וגם אם יתמהמה בוא יבוא.”

אחד מעיקרי היהדות ומסממניה המובהקים היא האמונה בביאת המשיח, אך כשאנו באים לפרק מושג זה לפרודותיו הריהו מכיל דברים והיפוכם, עד שנראה שבעצם הוא מסמן ריק, מעין כלי קיבול למאוייה השונים והמשונים של ציבוריות יהודית כזו או אחרת.

יש “משיח עכשיו” שהוא כולו פעולה אקטיבית להבאתו, ויש “אין דוחקים את הקץ” והוא כולו פעולה סבילה של המתנה, צניעות וכניעות. יש משיח שהוא געגוע לימים קדומים של תפארת, ויש משיח שהוא כולו תקווה לעתיד. יש משיח שהוא סוף ההיסטוריה ויש משיח שהוא תחילתה. יש משיח שבא לגאול את האדם היחיד מסבלו ויש משיח שבא לגאול את העם כולו משעבודו. יש משיח שנישלח בחסד האל להציל עולם ומלואו ויש משיח שבא לגאול את האלוהות עצמה. יש משיח של אור ויש משיח של חושך. יש משיח שהוא הווה מתמשך ויש שהוא מחוץ לזמן עצמו. יש שהוא הווה עתידי בחזקת כל הזמן הולך להגיע. ויש שהוא הווה עברי בחזקת כל הזמן כבר הגיע. ויש משיח שיגיע יום אחד אחרי הגעתו. ויש משיח שיקפוץ פתאום דרך שער קטן וסודי ללא שום תאום עם רשויות הזמן. יש משיח אמת ומשיח שקר. יש משיח שמת על הצלב למענו וכולו תום נעורים, ויש משיח שבגימטריה שווה נחש והוא מקור הידע ודרכיו דרכי עורמה. יש משיח מלך, ויש עני ורכוב על חמור. יש משיח שהוא תיקון השברים, ויש משיח שהוא השברים עצמם ועלינו המלאכה לאחותם.

ובכל זאת כמה כוח נותן לי המשפט באומרי אותו מידי יום: “אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח וגם אם יתמהמה בוא יבוא.” יתכן שבעצם לא המשיח הוא עיקר המשפט, אלא אני מאמין באמונה שלמה הוא העיקר. ובכול זאת אצא ורק חצי תאוותי בידי, אם אשוב שהמשיח הוא רק מסמן ריק לייצור אמונה.

במונחים תיאולוגיים-פוליטיים הייתי אומר שהמשיח הוא הרווח בין הפיזי למטאפיזי, הוא הרווח בין האדם לאל ובה-בעת גם הגשר ביניהם. הוא מאוויי הכמוסים של האדם למדרגה נעלה יותר. להבדיל מישוע הנוצרי הנתפס כיום כאל המתגשם באדם, המשיח הוא דמות מאוויי האלוהיים של האדם עצמו. המשיח הוא לא ‘במה מותר האדם מן הבהמה’ אלא ‘במה מותר האדם מעצמו’. אפשרות אחרת היא, שהאדם מגדיר את עצמו בין החיה לאלוהות, והמשיח הוא זה המכופף את הקו הליניארי האנכי למשולש שווה-צלעות שהוא מרכזו. אלוהים אדם טבע. רוח זמן חומר. עץ החיים עץ הדעת וגן עדן. המשולש מחזיר אותם לאחדות הראשונית, או לפחות למתח האחדותי שביניהם.

דרך אחרת שבה ניתן לפרש את העיקר הידוע מתגלה בפסוק מופלא מקפא: “אין אדם יכול לחיות בלי אמון תמידי במשהו בלתי-ניתן-להריסה שבו, אף כי הבלתי-ניתן-להריסה כמו גם האמונה בו, עשויים תמיד להישאר נסתרים מפניו לתמיד.” המשיח הוא אותו דבר בתוכנו שהוא בלתי-ניתן-להריסה.

ומכאן לשיח המשיח היהודי בישראל/פלסטין. היהדות הדתית-הלאומית שמה את כול מאוייה בגאולת האדמה. פעולותיה לדחיקת הקץ והבאת המשיח מתרכזות באדמה, ומתוך שאת האדמה היא מעלה למעלת רוח, אין היא משאירה לרוח האדם עצמו שום מקום להתקיים בו, ואת האדמה עצמה היא מעקרת ממשמעותה הטבעית. הם שנתפסים כרוחניים ובעלי אמונה סופם שיתרסקו אל חומת החומר וחוטר האמון שהקימו: חומה החוצצת בין עובד האדמה ואדמתו ובין האדם ורוח החופש המפעמת בו. בלבם הם חצבו חומה, מצידה האחד יהירות אין קץ, ומצידה השני עצי זית גדועים ואנשים מושפלים. ואין פתח למשיח לבוא בו, גם אם יחפוץ. ולכן המקום שהם מייצרים ייקרא, מוות.

אולי דווקא אותם ישראלים שדחו את המשיח וחוגגים את אובדנם במסיבות טרנס/ טבע מתוך יהירות ועצבות אין קץ; הם שחזרו מנדודיהם בעולם, עטורים בסמלי אהבה אך ליבם סגור ומסוגר אין יוצא ואין בא; שאין הם מקבלים את הגר החי בתוכם, אטומים הם לסבלו ובזים לו; שמרוב אהבת עצמם שאינה מתממשת גם את עצמם אין הם סובלים במיוחד; הם שחילקו את עצמם לימין ושמאל רק כדי שיוכלו לשוחח ביניהם “שיחה בעלת משמעות”; שחלל הייאוש שבלבם הולך וגדל ככל שאינו מתמלא בתשוקתם; הם שמהלכים מודלקים בסמטאות העיר, מחפשים מנת סמים ממעבדות ההיי-טק או מתימן; שממשיכים לתחזק ולשמר את יציר כפם של הוריהם, אותו מתנחל שהוא השלכה פרוורטית של פנימיותם המדממת, גולם-מולך שקם על יצרו ודורש את קורבנותיו בדם, אדם ואדמה שדודה:

אפשר שדווקא הם, בדרישתם החוזרת ונשנית להתענגות שאינה מתגשמת, מייצרים מרחב חדש של חסר. אולי דווקא הם, בלהט האמונה שיצקו בגולם-מולך, יוכלו לפתוח פתח למשיח אמת, שיבוא באותו מרחב משתוקק של חסר, יליד חזרתו המיידית של כישלונם. אולי אותו מרחב יהא פנוי דיו להכיל תשוקה ואהבה לחומר ולרוח, שהם פניו השונים של החלום שלמענו הם או הוריהם באו הלום: גאולת האדם.

והרי כולנו בניו ובנותיו של אדם הראשון, ואחד משמות המשיח הוא בן אדם
והאדמה, אם האדם באשר הוא אדם, תשמח בשמחתנו.
כמו שנאמר: ואם הבנים שמחה.
ואז את דלת ביתנו המשותף
נפתח לרווחה
לחיים